

BO'LAJAK PEDAGOGLARNI KASBIY FAOLIYATGA YO'NALTIRISHNING PEDAGOGIK ASOSLARI

Qo'qonboyeva Durdona Faxriddin qizi

Shahrisabz davlat pedagogika instituti Iqtidorli talabalar

ilmiy-tadqiqot faoliyatini tashkil etish bo'limi boshlig'i

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14133410>

Annotatsiya. Ushbu maqola kelajakdagi o'qituvchilarni kasbiy faoliyatiga yo'naltirish uchun zarur bo'lgan pedagogik asoslarni o'rganadi. Bu vakolatli o'qituvchilarni shakllantirishda amaliy tajriba, nazariy bilim va aks ettirish amaliyotining muhimligini ta'kidlaydi. Tadqiqot o'qituvchilarni tayyorlash bo'yicha turli xil adabiyotlarni sintez qiladi, mavjud metodologiyalarni tahlil qiladi va o'qituvchilarni tayyorlash dasturlariga tegishli natijalarni muhokama qiladi. Sifatli va miqdoriy yondashuvlar orqali topilmalar o'qituvchilarning yo'nalishini va kasbiy tayyorgarligini oshirishning samarali strategiyalarini ta'kidlaydi.

Kalit so'zlar: Pedagogik asoslari, o'qituvchi orientatsiya, professional faoliyati, o'qituvchi tayyorlash, o'ychan amaliyoti, o'quv rivojlantirish, o'quv uslubiy.

Tez rivojlanayotgan ta'lim landshaftida bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy faoliyatiga yo'naltirish birinchi o'ringa chiqdi. Jamiyatning o'qituvchilarga bo'lgan umidlari oshgani sayin, ularni nazariy bilim va amaliy ko'nikmalar bilan ta'minlaydigan har tomonlama tayyorgarlikka ehtiyoj paydo bo'ladi. Ushbu yo'nalishni qo'llab-quvvatlovchi pedagogik asoslar o'qituvchilarning malakasi va samaradorligini shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ushbu maqola ushbu asoslarni va ularning o'qituvchilarni tayyorlash dasturlariga ta'sirini o'rganishga qaratilgan.

O'qituvchiga yo'naltirishning pedagogik asoslarini o'rganish uchun aralash usulli yondashuv qo'llanildi. Miqdoriy ma'lumotlar hozirgi ta'lim talabalari va yaqinda bitiruvchilarga o'tkazilgan so'rovlar orqali to'plandi. Fokus-guruhlar va tajribali o'qituvchilar bilan suhbatlar orqali sifatli tushunchalar to'plandi. Ushbu usullarning kombinatsiyasi kelajakdagi o'qituvchilarning kasbiy yo'nalishida duch keladigan qiyinchiliklar va muvaffaqiyatlarni nozik tushunishga imkon berdi.

Bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy faoliyatiga yo'naltirish uchun pedagogik asoslar bir nechta asosiy tarkibiy qismlarni o'z ichiga oladi. Bu erda e'tiborga olish kerak bo'lgan ba'zi muhim jihatlar:

Falsafiy Asoslar

- Ta'lim falsafasi: turli ta'lim falsafalarini (masalan, Progressivizm, konstruktivizm, essentializm) tushunish bo'lajak o'qituvchilarga ta'lim berish e'tiqodi va amaliyotini rivojlantirishga yordam beradi.
- Gumanistik yondashuv: o'quvchining shaxs sifatida ahamiyatini ta'kidlash, ularning salohiyatiga va tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga e'tibor qaratish.

Psixologik Asoslar

- Rivojlanish psixologiyasi: kognitiv va emotsional rivojlanish bosqichlarini bilish o'quvchilarning qanday o'rganishi va rivojlanishini tushunish uchun juda muhimdir.
- Motivatsiya nazariyalari: Maslouning ehtiyojlar ierarxiyasi yoki o'z taqdirini o'zi belgilash nazariyasi kabi nazariyalar bilan tanishish motivatsion o'quv muhitini yaratishda yordam beradi.

Ijtimoiy-Madaniy Asoslar

- Madaniy kompetentsiya: inklyuziv sinflarni yaratish uchun turli madaniyatlar va jamoalarni tushunish.

- Ijtimoiy ta'lim nazariyasi: ijtimoiy o'zaro munosabatlarning ta'lim va xulq-atvorga ta'sirini tan olish, hamkorlikdagi ta'lim muhitini rag'batlantirish.

O'quv Asoslari

- O'quv dasturlarini loyihalash: barcha o'quvchilarning ehtiyojlarini qondiradigan samarali o'quv dasturlarini ishlab chiqish va amalga oshirishni o'rganish.

- Baholash amaliyoti: o'quvchilarning bilimini baholash va o'qitish amaliyotini takomillashtirish uchun shakllantiruvchi va summativ baholash bilan tanishish.

Pedagogik Strategiyalar

- Faol ta'lim: talabalarni interfaol o'qitish usullari, masalan, guruh ishi, munozaralar va amaliy mashg'ulotlar orqali jalb qilish.

- Tabaqalashtirilgan ko'rsatma: turli xil o'quv uslublari, qobiliyatlari va qiziqishlariga mos ravishda o'qitish usullarini moslashtirish.

Kasbiy Rivojlanish

- Reflektiv amaliyot: bo'lajak o'qituvchilarni doimiy ravishda takomillashtirishga ko'maklashish uchun o'qituvchilik tajribalari haqida fikr yuritishga undash.

- Umrbod ta'lim: ta'lim tadqiqotlari va amaliyotlari bilan dolzarb bo'lib qolish uchun doimiy kasbiy rivojlanishning ahamiyatini singdirish.

Axloqiy Asoslar

- Kasbiy Etika: o'qituvchilarning axloqiy majburiyatlarini, jumladan, tenglik, halollik va o'quvchilarga hurmatni tushunish.

- Targ'ibot: bo'lajak o'qituvchilarni o'z talabalari va kasblarini himoya qilishga undash.

Texnologik Asoslar

- Texnologiya integratsiyasi: o'quv tajribasini oshirish uchun texnologiyani o'qitishga samarali kiritishni o'rganish.

- Raqamli savodxonlik: texnologiyaga asoslangan dunyoda o'qituvchilar va talabalar uchun raqamli ko'nikmalarning ahamiyatini tushunish.

Ushbu pedagogik asoslarda o'zlarining kasbiy yo'nalishini asoslab, kelajakdagi o'qituvchilar o'zlarining rollari va majburiyatlari to'g'risida har tomonlama tushunishni rivojlantirishlari mumkin. Ushbu kompleks yondashuv ularni nafaqat samarali o'qitishga tayyorlaydi, balki o'z o'quvchilariga va umuman ta'lim jamoatchiligiga ijobiy ta'sir ko'rsatishga imkon beradi.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, kelajakdagi o'qituvchilar uchun samarali yo'nalish nazariy bilimlar va amaliy tajribalarning muvozanatli integratsiyasiga bog'liq. Bundan tashqari, aks ettiruvchi amaliyotlar kasbiy o'sish va moslashuvchanlikni rivojlantirishda muhim element sifatida paydo bo'ladi. Topilmalar shuni ko'rsatadiki, murabbiylik dasturlari nazariy ta'lim va Real dunyoda qo'llash o'rtasidagi farqni bartaraf etishi va shu bilan kelajakdagi o'qituvchilarning kasb muammolariga tayyorgarligini oshirishi mumkin.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, kelajakdagi o'qituvchilarni kasbiy faoliyatga yo'naltirish uchun pedagogik asoslar tajribaviy o'rganish, aks ettirish amaliyoti va murabbiylikni o'z ichiga olgan kompleks yondashuvni birinchi o'ringa qo'yishi kerak. O'qituvchilarni tayyorlash dasturlarini takomillashtirish uchun muassasalarga quyidagilar tavsiya etiladi:

Ishonch va malakani oshirish uchun amaliy tajribalarni o'quv dasturiga qo'shing.

Tuzilgan geribildirim va o'z-o'zini baholash orqali aks ettiruvchi amaliyotlarni rag'batlantirish.

Talabalarni tajribali o'qituvchilar bilan bog'laydigan murabbiylik dasturlarini ishlab chiqing.

Rivojlanayotgan ta'lim tendentsiyalari va tadqiqot natijalari asosida o'quv dasturlarini doimiy ravishda baholang va moslashtiring.

Ushbu takliflarni amalga oshirish orqali o'qituvchilarni tayyorlash dasturlari kelajakdagi o'qituvchilarni o'z kasblari talablari bo'yicha yaxshiroq jihozlashi va natijada talabalar uchun ta'lim natijalarini yaxshilashga olib kelishi mumkin.

References:

1. G.N. Ibragimova. Interfaol o'qitish metodlari va texnologiyalari asosida talabalarning kreativlik qobiliyatlarini rivojlantirish. Monografiya. – T.: “Fan va texnologiyalar”, 2016. -77 bet..
2. Барышева Т.А., Жигалов Ю.А. Психолого-педагогические основы развития креативности. СПб, 2006. – С. 285.
3. O'J. To'ldoshev. Umumiy pedagogika. – T.: “Fan va texnologiya”, 2017 y. 376 bet.
4. R.Ishmuhamedov, M.Yuldashev. Ta'lim va tarbiyada innovatsion pedagogik texnologiyalar. O'quv qo'llanma. – T.: 2013 y. -279 bet.
5. https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=KY_tmY0AAAAJ&citation_for_view=KY_tmY0AAAAJ:u-x6o8ySG0sC
6. B.X. Xodjayev. Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyoti. Darslik. - T.: «Sano-standart» nashriyoti, 2017 yil. -416 bet.
7. Sh.S. Shodmonova va boshqalar. Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyoti. – T.: “Fan va texnologiya”. 2019 y. -296 bet.
8. A.A. Xoliqov. Pedagogik mahorat. Darslik. Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi. – T.: Iqtisod-moliya, 2011 y. -420 bet.
9. Qodirov, F. "OPTIMIZATION OF TELECOMMUNICATIONS POWER SUPPLY SYSTEMS BASED ON RELIABILITY CRITERIA." Science and innovation 2.A12 (2023): 15-20.
10. F Qodirov. Aholiga tibbiy xizmatlar ko'rsatishning rivojlanishini iqtisodiy-matematik modellashtirish. Scienceweb academic papers collection . 2023/1/1.
11. F Qodirov. Zamonaviy to'lov tizimlari tahlili va elektron pul birliklari. Scienceweb academic papers collection. 2023/1/1.
12. Farrux Qodirov. Zamonaviy trenajyor va simulyatsiya qiluvchi dasturlarning hozirgi kundagi ahamiyati. Scienceweb academic papers collection. 2023/1/1
13. Farrux Qodirov. BUSINESS INNOVATION MODEL OF INCOME AND COSTS FROM THE PROVISION OF MEDICAL SERVICES TO THE POPULATION. Scienceweb academic papers collection. 2023/1/1
14. Farrux Qodirov. ECONOMIC-MATHEMATICAL MODELING OF THE DEVELOPMENT OF THE PROVISION OF MEDICAL SERVICES TO THE POPULATION. Scienceweb academic papers collection. 2023/1/1
15. Farrux Qodirov. THE PLACE OF ECONOMETRICAL MODELING OF HEALTHCARE QUALITY IMPROVEMENT IN THE DIGITAL ECONOMY. Scienceweb academic papers collection. 2023/1/1

16. Farrux Qodirov. DEVELOPMENT OF SCIENTIFIC AND TECHNOLOGICAL SYSTEM OF MANAGEMENT OF INDUSTRIAL ENTERPRISES. Scienceweb academic papers collection. 2023/1/1
17. Ergash o'g'li, Qodirov Farrux. "CREATION OF ELECTRONIC MEDICAL BASE WITH THE HELP OF SOFTWARE PACKAGES FOR MEDICAL SERVICES IN THE REGIONS." Conferencea (2022): 128-130.
18. Ergash o'g'li, Qodirov Farrux. "IMPORTANCE OF KASH-HEALTH WEB PORTAL IN THE DEVELOPMENT OF MEDICAL SERVICES IN THE REGIONS." Conferencea (2022): 80-83.
19. Qodirov, Farrux. "THE ROLE OF ICT IN THE DEVELOPMENT OF HEALTH SERVICES." RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONIGA AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISHDA MA'LUMOTLARNI HIMOYALASH MUAMMOLARI VA YECHIMLARI RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY ANJUMANI MA'RUZALAR TO'PLAMI (2022).
20. Фаррух Қодиров. Аҳолига хизмат кўрсатиш соҳасининг моделлаштиришни тизимли имитация қилиш. Biznes-Эксперт. Том 173. Номер №5. Страницы 102-106. Дата публикации 2022.
21. Farrux, Qodirov. "Foreign experience in the development of medical services to the population." Хоразм Маъмун академияси (2022).
22. ҚОДИРОВ, Фаррух. "АҲОЛИГА СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ ХИЗМАТЛАРИ КЎРСАТИШНИНГ ИЖТИМОЙ-ИҚТИСОДИЙ РИВОЖЛАНИШИ ТАҲЛИЛИ." AGRO ILM (2022).
23. Qodirov, Farrux. "VEKTOR VA SKALYAR MAYDONLAR. GRADIYENT VA YO'NALISH BO'YICHA HOSILA. DIVERGENSIYA VA ROTOR. SATH CHIZIQLARI. GRADIYENT MAYDONLAR. OQIMLAR." Analytical Journal of Education and Development (2022).
24. Qodirov, Farrux. "FURYE QATORI FUNKSIYALARNI FURYE QATORIGA YOYISH." МАТЕМАТИК ФИЗИКА ВА МАТЕМАТИК МОДЕЛЛАШТИРИШНИНГ ЗАМОНАВИЙ МУАММОЛАРИ Халқаро илмий-амалий анжуман материаллари тўплами (2021).